

Особливості вегетаційного періоду та стан посівів сільськогосподарських культур в Рівненській області на 10 червня 2023 року.

Веgetаційний період для озимини розпочинається восени, тому проаналізуємо погодні умови минулорічної осені. Період підготовки ґрунту та сівби озимини характеризувався надмірними опадами (у серпні випало 182%, у вересні – 268% від кліматичної норми). Якщо для сівби озимого ріпаку умови були сприятливими, то для озимих зернових культур перезволоження ґрунту обумовило перенесення сівби з оптимальних на допустимі та пізні строки. Відповідно рослини озимих зернових культур увійшли в зиму слабо розвиненими у фазі початку куцнення та сходів. Припинення активної вегетації рослин озимини спостерігалось 15 листопада, що на рівні середніх багаторічних дат.

Зимовий період характеризувався підвищеним температурним режимом, середньодобова температура повітря в грудні перевищувала кліматичну норму на $0,8^{\circ}\text{C}$, у січні - на $4,3^{\circ}\text{C}$, у лютому – на $2,0^{\circ}\text{C}$ та достатньою кількістю опадів, переважно у вигляді дощу. Характерним для цього річної зими було незначне ($12-16$ см) та періодичне промерзання ґрунту, яке спостерігалось 19-20 листопада коли середньодобова температура повітря знижувалася до мінус $3,7-5,0^{\circ}\text{C}$, 18-19 грудня – за зниження температури до мінус $7,2-9,9^{\circ}\text{C}$ та 5-9 лютого – за температури мінус $4,5-5,9^{\circ}\text{C}$. В ці періоди спостерігався незначний ($5-7$ см) сніговий покрив, що зменшувало негативну дію низьких температур на зимуючі рослини. За нашими спостереженнями практично всю зиму рослини озимини вегетували, умов для їх загибелі не спостерігалось.

Стабільний перехід середньодобової температури повітря через $5,0^{\circ}\text{C}$, тобто початок активної вегетації рослин спостерігався з 14 березня, що на рівні багаторічних дат.

Березень був теплим та дощовим. Середньодобова температура повітря за місяць становила $3,8^{\circ}\text{C}$, що у два рази вище кліматичної норми, опадів випало $71,9$ мм, що становить 205% від норми.

Квітень характеризувався дощовою та прохолодною погодою. Опадів за місяць випало $77,7$ мм, з них $40,1$ мм в першій декаді, що перевищило кліматичну норму за декаду майже в три рази. Середньодобова температура повітря становила $7,7^{\circ}\text{C}$, що на $2,7^{\circ}\text{C}$ нижче кліматичної норми.

Такі погодні умови були сприятливими для розвитку рослин озимини. В цьому році спостерігається висока ефективність застосування мінеральних добрив, особливо азотних підживлень, які були проведені в період активної вегетації рослин озимих зернових культур та озимого ріпаку. На таких посівах сформувалися добре розвинені рослини з високою продуктивністю.

Проте, надмірна кількість опадів у березні та на початку квітня обумовила переміщення термінів сівби ранніх ярих культур на пізніше на два-три тижні (залежно від стану ґрунту) порівняно із середніми багаторічними датами. Основна частина площ ранніх ярих культур в Рівненській області була посіяна в третій декаді квітня та на початку травня, що співпало із сівбою пізніх ярих культур.

Погода в травні була посушливою з різкими коливаннями денних та нічних температур. Опадів за місяць випало лише 8,7мм, що становило 13% від кліматичної норми. Середньодобова температура повітря становила 13,9⁰С, що нижче кліматичної норми на 0,5⁰С. В першій декаді місяця спостерігалися приморозки на поверхні ґрунту. В третій декаді амплітуда коливань денної і нічної температури на поверхні ґрунту становила 40-50⁰С.

Такі погодні умови спричинили пересихання верхнього шару ґрунту, що призвело до нерівномірності сходів ярих культур, особливо на площах, де була порушена технологія підготовки ґрунту та сівби (веснооранка, значний розрив між передпосівною підготовкою ґрунту та сівбою та інше).

На легких дерново-підзолистих ґрунтах відмічалось «підгорання» посівів озимих зернових культур, особливо на площах з недостатнім удобренням.

Погода першої декади червня характеризувалась різкими перепадами денних та нічних температур (максимальна денна - 27,3⁰С, мінімальна нічна - 4,5⁰С) та малою кількістю опадів. Середньодобова температура повітря коливались в межах 12,6⁰С – 21,6⁰С, середній показник 17,6⁰С незначно перевищив кліматичну норму (17,2⁰С) на 0,4⁰С. Сума активних температур вище +5⁰С в наростаючому підсумку склала 552,7⁰С, що в порівнянні з попереднім роком більше на 52,6⁰С, а сума температур вище +10⁰С - 231,2⁰С, що на 8,7⁰С більше ніж минулого року.

Сума опадів за першу декаду червня склала 8,7мм, що становить 39,5% до норми (22,0мм). Дефіцит опадів у травні та на початку червня спричинив зниження запасів продуктивної вологи в ґрунті (табл. 1).

Динаміка запасів продуктивної вологи під сільськогосподарськими культурами.

Ґрунти	Культура	Горизонт, см	Вміст продуктивної вологи, мм	
			01.06.23	10.06.23
Темно-сірі опідзолені легкосуглинкові	Пшениця озима	0-20	4,21	5,48
		0-100	63,2	49,3
	Кукурудза	0-20	26,0	28,8
		0-100	156,0	161,6
	Соняшник	0-20	27,4	26,7
		0-100	155,2	124,0
Чорноземи типові малогумусні легкосуглинкові	Ріпак озимий	0-30	10,0	14,6
		0-100	74,8	65,8
	Пшениця озима	0-20	4,91	5,73
		0-100	71,9	50,3
	Соняшник	0-20	17,1	23,0
		0-100	87,7	98,5
	Соя	0-30	25,6	25,4
		0-100	99,6	94,6
Дерново-підзолисті зв'язнопіщані	Пшениця озима	0-20	1,49	7,67
		0-100	58,5	38,4
	Кукурудза	0-20	13,1	13,6
		0-100	71,7	83,8
	Соняшник	0-20	13,5	14,2
		0-100	116,3	112,1

Озима пшениця

Посіви озимої пшениці знаходяться в доброму та задовільному стані.

На дату спостереження рослини середньостиглих сортів перебувають у фазі цвітіння. Розвиток рослин відстає від середньо багаторічних показників на 5-7 днів. Як показує біометричний аналіз, висота рослин в нинішньому році становить 62-70см, що на 15–18 см менше ніж в середньому за минулі роки. Вегетативна маса менше в 1,5 рази порівняно з багаторічними даними. Продуктивна куцистість за оптимального удобрення становить 1,5-1,9 проти 2,3-

2,8 колосків на рослину - в середньому за роки. На недостатньо удобрених посівах переважають одностебельні рослини.

Фітосанітарне обстеження показало, що на даний час на оброблених фунгіцидами посівах розвиток борошнистої роси не перевищує 5-10 % за поширення 8-10%. Також постерігається незначне заселення посівів хлібними жуками та клопом – шкідлива черепашка, проте поріг шкодочинності не перевищено, для озимої пшениці насінневих посівів він настає за умови виявлення 15-30% личинок третього віку та чисельності 2-х і більше особин, на решті посівів - коли виявлено 4-6 личинок, в насінневому ячмені 8-10 особин, в товарних посівах 20-25 шкідників на кв.м.

З метою захисту від хвороб колосу та шкідників, залежно від фітосанітарного стану, доцільно обробити посіви баковою сумішшю одним із фунгіцидів (Абакус (1,12-1,75 л/га), Рекс Дуо (0,5-0,6 л/га) та інші) та інсектицидів (Суперкіл (0,8-0,9 л/га), Таффін (0,7 л/га) та інші).

Ріпак озимий

На дату спостереження озимий ріпак знаходиться у фазі росту та формування стручків, головне стебло зелене, що відповідає сереньобогаторічним даним. Висота рослин складає 157-160 см, що нижче минулих років на 16-18 см.

На посівах спостерігається незначне пошкодження стручків личинками прихованохоботника насінневого і капустяного комарика, тому за перевищення порогу чисельності шкідників слід провести обприскування рекомендованими інсектицидами Нурел Д (0,8 л/га), Моспілан (0,12-0,15 кг/га), проти хвороб застосовувати рекомендовані фунгіциди Пропульс (0,9 л/га) та інші.

Ярий ячмінь

На дату спостереження рослини ячменю ярого знаходяться у фазі виходу в трубку (2-3 міжвузля), тобто їх розвиток відстає на 10-12 днів від середньо багаторічних показників, оскільки згідно спостережень рослини попередніх років вже перебували у фазі колосіння. На даний час висота рослин ярого ячменю становить 39-41 см, що характерно для даної фази розвитку. На окремих площах, де порушено технологію підготовки ґрунту та за недостатнього удобрення відмічається «підгоряння» та формування низькорослих посівів.

За різких перепадів температур протягом доби, створилися несприятливі умови для росту і розвитку рослин. Тому, для покращення живлення та підвищення стійкості рослин до стресу в бакових сумішах з гербіцидами та фунгіцидами доцільно застосовувати регулятори росту та «антистресанти»: Гумати, Гуміфілд, Агролайн, Вимпел, Біолан, Амінокат 30 та інші.

Соняшник

Посіви соняшнику знаходяться в доброму стані. На дату спостереження рослини перебувають у фазі листкоутворення (6-8 шт.), густина рослин 51-68 тис.шт./га, за висоти рослин – 25-26 см, і ваги 10 рослин – 141 грам, що відповідає середньобагаторічним показникам.

Захист соняшнику від хвороб базується на дворазовому застосуванні фунгіцидів: на ранніх фазах розвитку соняшнику (8-10 листків) доцільно застосовувати фунгіциди на основі наступних діючих речовин: карбендазин, пропіконазол + прохлораз. Найкращий ефект при боротьбі з шкідниками досягається за поєднання препаратів з контактними і системними діючими речовинами або їх сумішей: бета-циперметрин + імідаклопрід, хлорантраніліпрол + лямбда-цигалотрин. Інсектицидний захист поєднують із внесенням фунгіцидів.

Для рiстрегуляцiї посiвiв соняшнику вiд фази розвитку рослин ВВСН 16 (6-8 листкiв) до фази ВВСН 59 (утворення кошика) слiд застосовувати фунгiцидний морфорегулятор Архiтект та iншi.

Соя

Посіви сої знаходяться у доброму стані, спостерігається поява другої пари справжніх листків, що відповідає минулорічним і багаторічним даним.

На даний період розвитку вага 10 рослин становить 22,2 г, середня висота – 16,2 см.

В боротьбі з бур'янами ефективним є застосування гербіцидів.

Для боротьби з дводольними і злаковими бур'янами на посівах сої вносять гербіцид Пульсар (0,75-1,0 л/га), Базагран (1,5-3,0 л/га), Арамо (1,5 л/га), Агіл (1,2 л/га), а також для зняття стресу від пестицидного навантаження доцільно в бакових сумішах застосовувати «антистресанти» Амінокат (0,5-1,0 л/га), Вимпел (0,5 л/га).

Необхідне постійне проведення моніторингу хвороб. Підвищення температури повітря та достатня вологозабезпеченість можуть спричинити поширення таких хвороб як септоріоз, аскохітоз, периноспороз. За появи перших ознак захворювання необхідно провести обприскування одним з рекомендованих фунгіцидів: Абакус (1,5-1,75 л/га), Колосаль Про (0,4-0,6 л/га) та ін.

Кукурудза

На 70% площі посіву кукурудзи в Рівненській області сівбу проводили в першій декаді травня. Посіви знаходяться у доброму стані. Рослини кукурудзи досягли фази 6 – 7 листків. Розвиток рослин на 7-10 днів відстає від середніх багаторічних показників. На даному етапі розвитку рослин рекомендується

проведення позакореневих підживлень стимуляторами росту та мікродобривами (Вимпел з нормою 0,5 л/га + Оракул мультимікрокомплекс у нормі 1 л/га, або Розалік (Zn, P, N, S) у нормі 2-3 л/га та інші).

У зв'язку з пересиханням верхнього шару ґрунту застосування ґрунтових гербіцидів в цьому році не завжди було ефективним. На окремих площах спостерігається зачне забур'янення посівів лободою білою. Отже, перед застосуванням гербіцидів необхідно визначитись із типом забур'янення посіву. Якщо переважають однорічні та багаторічні злакові бур'яни рекомендується вносити Мілагро 240 з нормою 0,2 л/га + ПАР Віволт 0,2 л/га, якщо переважають однорічні злакові та дводольні бур'яни доцільно вносити Стелар з нормою 0,8-1,25 л/га + ПАР Метолат 0,8-1,0 л/га, за переваги дводольних бур'янів ефективним буде застосування гербіциду Лаудіс з нормою 0,4-0,5 кг/га + ПАР Меро 1-2 л/га.

Заступник директора Інституту сільського
господарства Західного Полісся НААН

Людмила Лукашук